

مطالعه احساس امنیت در پارک‌های منطقه ۴ شهر مشهد

محمد رحیم رهنما، سید مصطفی حسینی^۲

تاریخ دریافت: ۹۵/۴/۱

تاریخ پذیرش: ۹۵/۶/۲

از صفحه ۲۲۹ تا ۲۵۳

چکیده

احساس امنیت رهاورد مجموعه‌ای از تعاملات و سازگاری بین اجزاء مختلف است به طوری که امروزه از آن به عنوان پیش نیاز و لازمه ادامه حیات هر نظام سیاسی و اجتماعی یاد می‌شود. بر این اساس با توجه به اینکه احساس امنیت در پارک‌ها یکی از مهم‌ترین شاخص‌های کیفیت فضا محسوب می‌شود، در این پژوهش به بررسی و مطالعه تطبیقی احساس امنیت در پارک‌های منطقه ۴ شهر مشهد پرداخته شده است. پژوهش حاضر به لحاظ هدف از نوع کاربردی است که با استفاده از روش توصیفی - تحلیلی انجام شده است. در این پژوهش، ضمن جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز از طریق مطالعات کتابخانه‌ای، با استفاده از ابزار پرسشنامه به میزان ۳۲۳ نفر حجم نمونه از جمعیت بازدیدکننده از پارک‌های مورد مطالعه، با روش نمونه‌گیری تصادفی داده‌های مورد نیاز از بازدیدکنندگان پارک‌های منطقه ۴ جمع‌آوری شد. سپس ضمن تعیین وزن و اهمیت شاخص‌های احساس امنیت با استفاده از فرآیند تحلیل سلسله مراتبی (AHP)، با ورود داده‌های حاصل از پرسشنامه به محیط نرم‌افزاری SPSS، ماتریس اولیه تصمیم‌گیری تشکیل گردید. در نهایت با استفاده از روش PROMETHEE وضعیت پارک‌های مورد مطالعه از نظر میزان احساس امنیت، مورد بررسی و مقایسه تطبیقی قرار گرفت. نتایج حاصل از تحقیق نشان داد، پارک بسیج با میزان در بهترین شرایط از نظر شاخص‌های احساس امنیت و پارک بهشت با در شرایط نامناسبی از نظر شاخص‌های احساس امنیت و پارک‌های ارم، آرامش، نهضت، صادقیه و سرو در شرایط متوسطی از نظر شاخص‌های احساس امنیت قرار دارند.

کلیدواژه‌ها: احساس امنیت، پارک‌های شهری، فرآیند تحلیل سلسله مراتبی، تکنیک

PROMETHEE، مشهد.

۱. استاد گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه فردوسی مشهد.

۲. دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری دانشگاه فردوسی مشهد، باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان، واحد مشهد.

مقدمه و طرح مسئله

ناامنی شهری در زمینه‌های مختلف، آن بخش از ناهنجاری‌هایی را در برمی‌گیرد که در نتیجه پیدایش شهرنشینی و مشکلات اجتماعی ناشی از آن‌ها پدیدار شده و در سطوح مختلف خود موجب آسیب‌های ساختاری و کارکردی در جامعه شهری می‌شود (موسوی، حکمت‌نیا و احمدی درینی، ۱۳۸۸). احساس امنیت مقدمه لازم برای حیات هر نظام سیاسی و اجتماعی است و دولت‌ها هزینه‌ها، زمان و امکانات وسیعی را برای تأمین آن صرف می‌کنند. مقوله احساس امنیت به مثابه یک آرمان و واقعیت به عنوان یکی از حقوق اساسی مردم مطرح است (باچت^۱، ۱۹۹۷). به گونه‌ای که در دهه‌های اخیر از احساس امنیت به عنوان یکی از عوامل اساسی در ارتقای کیفیت زندگی افراد یاد می‌شود.

احساس ناامنی معمولاً در کلانشهرها که حلقه تعاملات اجتماعی گسترده‌تری نسبت به شهرهای کوچک‌تر که بافت‌های سنتی و هنجارهای اجتماعی کمتری دارند، بیشتر است. از این رو ایجاد احساس امنیت در کلانشهرها حائز اهمیت فراوان‌تری است. زیرا تراکم بالای جمعیت و تحولات اجتماعی و اقتصادی سبب شده تا مفاهیمی مانند امنیت اقتصادی (بیکاری فزاینده و شغل‌های کاذب) ذهنیت ناامنی در جامعه به‌ویژه ناامنی در خیابان‌ها و فضاهای عمومی، آسیب‌پذیری مکان‌ها و سایر تهدیدات درباره سلامت شهروندان را افزایش دهد (بحرینی، ۱۳۷۷). افزایش جمعیت همراه با توسعه و گسترش سریع شهرنشینی سبب شده است تا انسان‌ها برای رفع نیازهای زیست‌محیطی خود هر چه بیشتر به پارک‌ها و فضاهای سبز شهری وابسته شوند (مجنونیان، ۱۳۷۴). به طوری که امروزه پارک‌ها و فضاهای سبز شهری به عنوان یک عنصر مهم و حیاتی در برنامه‌ریزی شهری از اهمیت ویژه‌ای برخوردار شده‌اند (راکولا و استروتزن^۲، ۲۰۰۸). اهمیت پارک‌ها و فضاهای سبز شهری تا بدان حد است که از این کاربری به عنوان یکی از شاخص‌های توسعه یافتگی جوامع یاد می‌شود (تیموری و همکاران، ۱۳۸۹: ۱۳۸) و در بین ۵ کاربری مهم شهری قرار دارد (وارثی، محمدی و شاهپوندی، ۱۳۸۷: ۸۴). پارک‌ها و فضاهای سبز شهری قادرند فرصت‌های تفریحی با ارزشی را برای کسانی که در شهرها زندگی می‌کنند فراهم کنند (مودرسو و دم^۳، ۲۰۰۴). همچنین پارک‌ها و فضاهای سبز شهری با ایجاد فضایی جذاب، زمینه انجام فعالیت‌های تفریحی و تفرجی را با هدف گذران اوقات فراغت در اختیار افراد قرار داده

۱. Bucht

۲. Racula and Strutzen

۳. Milman

(محمدی و همکاران، ۱۳۸۶) و با خدمات و کارکردهایی که ارائه می دهند، زندگی اجتماعی را با طبیعت پیوند می زنند (میلمن^۱، ۱۹۹۱). از این رو یکی از ضروریات اساسی برای حفظ پارک ها به منظور حمایت از سیستم اجتماعی شهر و فراهم آوردن خدمات اکوسیستمی در مناطق شهری وجود احساس امنیت در این نوع فضاها است (گاستون^۲، ۲۰۰۵).

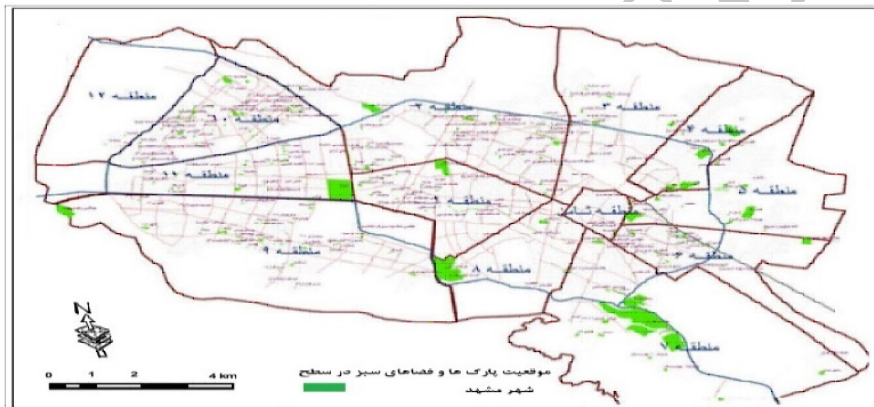
احساس ناامنی به دلیل آمیخته شدن با ذهنیت و رفتار انسان ها به راحتی قابل حل نبوده و می تواند با در انزوا قرار دادن برخی از پارک های شهری به دلیل ایجاد محدودیت هایی برای استفاده توسط تمامی افراد، ضمن منحل کردن بخش هایی از زندگی شهروندان، زمینه ای را برای ایجاد کانون های جرم در این فضاها فراهم سازد. از این رو ضرورت و اهمیت مطالعه احساس امنیت به ویژه در پارک های واقع در مناطق فرسوده کلانشهرهایی همچون مشهد که به عنوان قطب مذهبی و اولین شهر کشور از نظر توانمندی گردشگری مذهبی و دومین مادر شهر کشور از نظر جمعیت است و هم اکنون دارای ۸۰۰ هکتار پارک و فضای سبز می باشد (سازمان پارک ها و فضای سبز شهر مشهد، ۱۳۹۰)، به دلیل استفاده و بهره برداری بیشتر از امکانات تفریحی پارک های واقع در بافت های فرسوده این شهرها، دارای اهمیت خاصی است (شیبانی، ۱۳۷۵). زیرا ساکنین بافت های فرسوده به دلیل شرایط اقتصادی و اجتماعی خود امکان بهره مندی از امکانات تفریحی کمتری دارند، بر این اساس پارک ها به عنوان یگانه وجه ارتباط دهنده ساکنین این مناطق با طبیعت حداقل امکانات را برای ساکنین این مناطق فراهم می سازند (لقایی، ۱۳۷۲: ۵۲). بنابراین در این پژوهش جهت پاسخگویی به سؤالاتی همچون عوامل و پارامترهای مؤثر در احساس امنیت در پارک ها چیست؟ و آیا پارک های منطقه ۴ شهر مشهد از نظر شاخص های احساس امنیت دارای شرایط یکسانی هستند؟ به بررسی و مطالعه تطبیقی احساس امنیت در پارک های منطقه چهار شهر مشهد که به علت کمبود پارک و فضای سبز در این منطقه دارای تعداد بازدیدکننده بیشتری است، پرداخته شده است.

۱. Milman

۲. Gaston

جدول (۱) مشخصات پارک های منطقه چهار شهر مشهد

نام پارک	مساحت پارک (مترمربع)
نهدت	۱۶۴۴۶
سرو (بالندری)	۶۷۸۲
آرامش	۱۵۴۴۶۱۶
بهشت	۱۷۳۳۲۹
صادقیه	۱۱۳۴۱
ارم	۱۴۰۶۳۸
بسیج	۸۰۴۸

شکل (۱) موقعیت پارک های شهر مشهد

مفاهیم تحقیق

پارک

پارک را از لحاظ شهرسازی می توان فضایی عمومی و خدماتی تعریف کرد که از ترکیب فرم و عملکرد و بیان تصویر شکل می گیرد و در زیباسازی منطقه شهری نقش مهمی ایفا می کند. این فضا به مثابه رابطی میان زیباسازی و فضای عملکردی مطرح می شود. تامپسون پارک را فضایی عمومی می داند که اشخاص بیگانه در آن با یکدیگر ملاقات می کنند و مردم در آنجا، ضمن فائق آمدن بر شلوغی شهرها، می توانند صمیمیت، گمنامی و خصوصی بودن را تجربه کنند (قربانی، ۱۳۸۷: ۱۰۹).

علاوه بر خدمات مهم زیست محیطی مانند تصفیه هوا، باد و پالایش سروصدا، ارائه خدمات اجتماعی و روانی فضاهای سبز از اهمیت حیاتی برای رفاه و آسایش

شهروندان در شهرها برخوردار است. پارک‌ها باعث کاهش استرس، افزایش تفکر و تعمق، ایجاد شادی و سرزندگی و احساس آرامش می‌شوند. در کنار اثرات مثبت، پارک‌ها ممکن است از نظر مردم نقش‌های منفی نیز داشته باشند، مطالعات در این زمینه نشان از احساس ناامنی در ارتباط با خرابکاری و ترس از جرم و جنایت در پارک‌ها می‌دهد (چیسورا^۱، ۲۰۰۴:۱۲۹). پارک‌های شهری با هدف بازگردانیدن فضای باز به داخل زندگی شهری احداث می‌شوند که در آن، علاوه بر توجه به زیبایی محیط و ارتقای کیفیت فضای شهری، به بهبود جنبه‌های زیست محیطی و افزایش سلامت و بهداشت شهری نیز توجه می‌شود.

امنیت و احساس امنیت

مفهوم امنیت و احساس ناشی از آن در پی توسعه تحلیل‌های جدید امنیتی و پس از جنگ سرد در اروپا مطرح شد (بیلگین^۲، ۲۰۰۳). این مفهوم، نخستین بار به وسیله محققان کپنهاک به عنوان توان یک جامعه برای حفاظت از هویت گروهی شان در برابر تهدیدات واقعی یا فرضی، تعریف شده است (ویروور^۳، ۲۰۰۴).

بوزان احساس امن

q۲۱یت را اطمینان خاطری که بر اساس آن افراد در جامعه‌ای که زندگی می‌کنند، نسبت به حفظ جان، حیثیت و حقوق مادی و معنوی خود بیم و هراسی نداشته باشند بیان می‌کند (بوزان، ۱۳۸۷). از نظر علمی، درک اثرات جرم یعنی ترس از وقوع جرم، به اندازه خود آن یعنی خطرهای حاصل از وقوع جرم اهمیت دارد. واکنش نسبت به ترس از قربانی شدن باعث می‌شود که بسیاری از مردم از خطرات دوری کنند یا حداقل میزان در معرض خطر قرار گرفتن شان را کاهش دهند. این خود می‌تواند منجر به عدم حضور مردم نه تنها در یک مکان خاص بلکه در بیشتر فضاهای عمومی شود (کارمونا^۴، ۲۰۰۳:۲۴۱).

به طور کلی امنیت دارای دو بعد عینی و ذهنی بوده و کلیه عرصه‌های زندگی را در بر می‌گیرد. امنیت از بعد عینی، کلیه مظاهر ناامنی از جمله سرقت، قتل، خشونت را شامل می‌شود، امنیت در بعد ذهنی نیز، شامل داوری در خصوص امنیت منطقه و فضای شهری است (صالحی، ۱۳۸۷:۱۳).

۱. Chiesura

۲. Bilgin

۳. Wearver

۴. Carmona7m597

سرمایه اجتماعی

سرمایه اجتماعی همواره به عنوان یکی از عوامل مؤثر در ایجاد امنیت و حس امنیت در میان اجتماعات انسانی مطرح بوده است. به گونه‌ای که در سال‌های اخیر محققان از آن به عنوان منبعی بالقوه برای ارتقاء امنیت و مسائل مرتبط با آن یاد کرده‌اند (فرگوسن و میندل^۱، ۲۰۰۷). سرمایه اجتماعی با تأکید بر متغیرهای اعتماد، آگاهی و همبستگی شبکه‌های اجتماعی، کاهش نگرانی شهروندان در قبال جرم و جنایت و احتمال قربانی شدن در برابر خطرات بالقوه را به همراه دارد (پاتنام^۲، ۲۰۰۰). جین جیکوبز (۱۹۶۱) در کتاب خود زندگی و مرگ شهرهای بزرگ آمریکا، امنیت و عوامل بازدارنده فضایی و کالبدی شهرها و محلات را مورد بررسی قرار داده و بیان می‌کند که آرامش فضای شهری در ابتدا به وسیله یک شبکه پیچیده اجتماعی و استناداردهای موجود میان مردم حفظ می‌شود و پلیس تنها تضمین کننده این آرامش است. او در مورد خود انتظامی بودن یک خیابان می‌گوید: می‌باید چشم‌هایی همواره خیابان را بنگرند، چشم‌های کسانی که ما همواره آنان را می‌توان مالکین طبیعی و حقیقی خیابان دانست (جیکوبز، ۱۳۸۶: ۴۵).

عملکرد رسانه‌ها

برخی از نظریه‌های مربوط به ترس از جرم (احساس ناامنی) بر تأثیر رسانه‌های جمعی در احساس ترس از وقوع بالقوه جرم تأکید ورزیده‌اند. هیلث و گیلبرت (۱۹۹۶) نشان دادند که رسانه‌ها بر احساس ناامنی مردم از فضاها مؤثر هستند، اما این تأثیر به عوامل متعددی از جمله حسی نگری یا تصادفی بودن جرم و ویژگی‌های مخاطب بستگی دارد. همچنین آنان بیان کردند که عواملی همچون رشد سریع یا پوشش رسانه‌ای جرم می‌تواند بر ریسک درک شده از جرم تأثیر گذارد، به جای اینکه بر افزایش واقعی جرم اثر گذارد. علاوه بر این به طور منظم در معرض جرایم قرار گرفتن مردم را کمتر به ریسک قربانی شدن خود حساس می‌سازد (بدنباو^۳، ۲۰۰۳: ۵).

رسانه‌ها و به ویژه تلویزیون در شکل دادن به عقاید، نگرش‌ها و رفتار انسان‌ها تأثیرات اساسی دارند. جرج گرنبر مبدع تئوری پرورش معتقد است که باید به فهم جنبه‌های متمایز تأثیرات تلویزیون نائل بود. این جنبه‌ها شامل در معرض قرار گرفتن گسترده، طولانی مدت و مشترک عامه‌های وسیع و ناهمگنی است

۱. Ferguson&Mindel

۲. Putnam

۳. Bedenbaugh

که در معرض تولید و توزیع توده‌ای پیام‌های رسانه قرار دارند (ساروخانی و مهدی‌زاده، ۱۳۸۴: ۱۹). در مجموع می‌توان نتیجه گرفت، نقش رسانه در احساس امنیت مخاطبان قدرتمند و اثرگذار می‌باشد، چرا که امروزه رسانه‌ها به جهت منافع سودطلبانه و ایفای نقش خود در جهت جذب مخاطبین بیشتر، از پیام‌هایی استفاده می‌کنند که در آن اغراق بسیاری به کار رفته و مصرف‌کنندگان عمده آن‌ها تحت تأثیر چنین پیام‌هایی رفتار و کردارشان چه به صورت آگاهانه و چه ناآگاهانه از آن تأسی جسته و پیرو آنان می‌گردند.

ویژگی‌های جمعیت شناختی

از آنجا که واکنش افراد به دلیل ویژگی‌های متفاوت آن‌ها، در برابر عوامل مختلف از جمله احساس امنیت متفاوت خواهد بود، از این رو برای پیش‌بینی ترس از وقوع جرایم، بررسی خصوصیات فردی افراد بیش از خصوصیات محلی آن‌ها مؤثر خواهد بود.

مشخصه‌های فردی در ادراک از امنیت و میزان استفاده فرد از یک فضاهای شهری تأثیر دارند. مثلاً موقعیت اجتماعی، شخصیت، نقش‌ها و... در تعیین راحتی افراد و همچنین در میزان ادراکی که آن‌ها از آسیب‌پذیری یک مکان دارند، تأثیرگذار است. عوامل زیادی از جمله جنسیت، سن، تجربه‌های گذشته فرد در مورد جرم، محیط، قومیت و فرهنگ، در عکس‌العمل اشخاص در هنگام بروز رفتارهای ترس‌آمیز مؤثر است که در این بین جنسیت به عنوان مهم‌ترین عامل شخصیتی در درک امنیت محسوب می‌شود (هووارد، ۱۹۹۰: ۲۱۹). به طوری که برخی از صاحب‌نظران معتقدند، زنان نسبت به مردان بیشتر احساس آسیب‌پذیری در مقابل جرم می‌کنند.

پایگاه اجتماعی و اقتصادی

عضویت افراد در قشرها و طبقات اجتماعی مختلف، باعث رشد بعضی از الگوهای رفتاری می‌شود. عوامل تشکیل‌دهنده طبقه اجتماعی فرد، در تعیین پایگاه اجتماعی فرد، نقشی که ایفا می‌کند، وظایفی که بر عهده دارد و امتیازاتی که از آن برخوردار است، مؤثر است. این عوامل، در برداشت فرد از خود و از اعضای طبقات اجتماعی دیگر و نحوه تعامل با آن‌ها تأثیرگذار است.

بر اساس نظریه فشار اجتماعی، رفتارهای انحرافی نتیجه فشارهایی است که بعضی از مردم را وادار به کجروی و بروز ناامنی می‌کند، تأثیر شرایط محیطی بر روی ابعاد امنیت اجتماعی یعنی امنیت جانی، امنیت مالی و غیره یکسان و یک

جهت نیست. بر اساس تئوری‌ها و چارچوب دیدگاه روان‌شناسان اجتماعی، مکتب کارکردگرایی ساختاری، دیدگاه تعامل‌گرایی، نظریه پردازانی چون اینگلههارت، مک گرگور، دیدگاه آسیب‌پذیری، نظریه فشار اجتماعی و احساس محرومیت نسبی، عوامل و ویژگی‌های فردی به خصوص طبقه اجتماعی تعیین‌کننده میزان احساس امنیت افراد می‌باشد. به طوری که هرچه فرد از لحاظ عوامل اقتصادی و رفاهی در وضعیت مناسبی قرار داشته باشد، میزان احساس امنیت وی بیشتر خواهد بود و هرچه فرد به لحاظ اقتصادی و نیازهای کمی و کیفی زندگی اش ناتوان باشد، فرد به لحاظ احساس امنیت در سطح پایین‌تری قرار دارد و احساس آسیب‌پذیری بیشتری می‌کند. بنابراین می‌توان گفت که پایگاه اجتماعی - اقتصادی افراد با احساس امنیت رابطه مستقیم دارد (ساروخانی و نویدنیا، ۱۳۸۵).

فضای شهری

تئوری اختلال و بی‌نظمی اجتماعی که معتقد است، فضای شهر از جمله عوامل تأثیرگذار بر احساسات افراد به ویژه احساس امنیت آنان می‌باشد، بیان می‌کند که افرادی که در فضای فیزیکی و اجتماعی سالمی به سر می‌برند به لحاظ ایمن بودن محیط اطراف شان ضریب احساس امنیت بالایی را نسبت به کسانی دارند که فضای اطراف شان آکنده از اختلالات و بی‌نظمی‌هایی است که باعث به وجود آمدن احساس ناامنی در جسم و روان شان می‌گردد و ضریب احساس امنیت آنان را کاهش می‌دهد (احمدی، مرادی و آذرگون، ۱۳۸۶).

همچنین در شهرها رفتارهای اجتماعی، با کیفیت واحدهای فیزیکی مرتبط بوده (سگرایی طبقه، ۱۳۷۷)، از این رو محلات و مناطق مختلف یک شهر از لحاظ بزهکاری با یکدیگر متفاوت بوده و بعضی از آن‌ها جرم‌خیزتر از بقیه هستند. بنابراین احتمال بزهکاری افرادی که در محل‌های پرجمعیت و فقیرنشین شهرها یا در آلونک‌ها و زاغه‌های حاشیه شهرهای با حداقل امکانات رفاهی زندگی می‌کنند، به مراتب بیش از افرادی است که در محلات کم‌جمعیت و مرفه شهرها سکونت دارند. بنابراین اولین دستاورد اجتماعی انسجام ساختار فضایی محله، انسجام اجتماعی و امنیت و نیز جلوگیری از رفتارهای ناهنجار و آنومی‌ک در سطح محله است (صالحی، ۱۳۸۷: ۶۳).

محیط، فضا و عرصه اجرای کارکردهای اجتماعی بوده و بسیاری از تعاملات اجتماعی در آن صورت می‌گیرد، از این رو وجود احساس امنیت، برای تداوم و حضور فعال مردم در این فضاها، یکی از اساسی‌ترین نیازها به شمار می‌رود.

عملکرد نیروهای انتظامی

نهاد ملی کنترل اجتماعی، همانند پلیس، تأثیری محرک بر کارهای جمعی شهروندان برای پایین آوردن نرخ جرم در محل زندگی و هم سطح کردن ترازهای ترس از جرم دارد. تأثیر مستقیم حضور پلیس در محل زندگی در کاهش درک خطر احتمالی از جرایم و در کاهش ترس از جرم که از طریق توانایی جمعی بالا و رضایت خاطر بالا از محل زندگی به میزان متعادل و متوسطی می‌رسد، همکاری‌های آینده بین ساکنان و اجرای قانون در مبارزه با جرایم را نوید می‌دهد.

بر اساس مدل تحلیلی گیدنز، اعتماد و اطمینان به دیگران، در بستری از روابط اولین در گروه‌های نخستین پدید می‌آید (گیدنز، ۱۳۷۶). اگر شهروندان احساس کنند که نیروهای انتظامی شهرها بی‌تأثیر یا فاسد هستند یا نهادهای اجرای قانون در کار خود شکست خورده‌اند، بی‌اعتمادی همراه با پیامدهای سوئی که بر انسجام اجتماعی و قبول و رعایت هنجارهای اجتماعی دارد، بر جامعه مستولی خواهد شد.

جدول (۲) معیارها و زیر معیارهای مؤثر در احساس امنیت

احساس امنیت											
معیار	سرمایه اجتماعی			عملکرد نیروی انتظامی		عملکرد رسانه‌ها		پایگاه اجتماعی - اقتصادی		فضای شهری	
	روابط	اعتماد	مشارکت	چابکی	نحوه عملکرد	توانایی	دانش	دانش	توانایی	فرهنگ تعالیم	فرهنگ مسکن
زیر معیار											

منبع: نویسندگان

روش پرومته^۱

روش پرومته در دهه ۱۹۸۰ میلادی به وسیله دو پروفیسور بلژیکی به نام ژان پیر برنس^۲ و برتراند مارسکال^۳ برای انجام رتبه‌بندی ارائه شده است (برنس و همکاران^۴، ۱۹۹۸). در این روش که به روش ساختاریافته رتبه‌بندی ترجیحی برای غنی‌سازی ارزیابی‌ها معروف است، رتبه‌بندی گزینه‌ها با مقایسه زوجی گزینه‌ها در هر شاخص، انجام می‌شود. در این پژوهش با توجه به اینکه پارک‌های

۱. Preference Ranking Organization Method for Enrichment Evaluation

۲. Jean Pierre Brans

۳. Bertland Mareschal

۴. Brans et al

مورد بررسی باید از نظر شاخص‌های مورد مطالعه با یکدیگر مورد مقایسه قرار می‌گرفتند و همچنین هر شاخص دارای ویژگی‌ها و شرایط مخصوص به خود بود، بنابراین از روش پرومته که دارای تابع برتری می‌باشد، استفاده شده است.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر به لحاظ هدف از نوع کاربردی بوده و روش بررسی آن توصیفی - تحلیلی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش زنان و مردان بالاتر از ۱۵ سال بازدیدکننده از پارک‌های منطقه ۴ شهر مشهد در ساعات ۸ تا ۱۲ از تاریخ ۲۳ تیر ۱۳۹۲ تا ۱۵ شهریور ۱۳۹۲ در روزهای مختلف هفته می‌باشد. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران برابر با ۳۲۳ نفر برآورد گردید. در این پژوهش ابتدا با استفاده از مطالعات و بررسی‌های کتابخانه‌ای ابتدا شاخص‌های مؤثر در احساس امنیت شناسایی شدند. سپس ابزار گردآوری اطلاعات (پرسشنامه) با ۴۸ گویه طراحی و در بین بازدیدکنندگان از پارک‌های مورد مطالعه به روش نمونه‌گیری تصادفی توزیع گردید. جهت بررسی روایی و پایایی ابزار سنجش تعداد ۳۰ پرسشنامه به عنوان پیش‌آزمون در بین بازدیدکنندگان از پارک‌های منطقه ۴ توزیع گردید که با ورود داده‌های حاصل از آن به محیط نرم‌افزاری SPSS و بررسی نتایج آن، پایایی ابزار سنجش با استفاده از آزمون کرونباخ ۰/۸۹۵ برآورد گردید و روایی آن با استفاده از روش اعتبار صوری تأیید گردید. سپس با ورود داده‌های جمع‌آوری شده از طریق پرسشنامه به محیط نرم‌افزاری SPSS ابتدا گویه‌های هر زیر معیار با یکدیگر تلفیق شدند، سپس با ترکیب و تلفیق زیر معیارهای هر معیار، وضعیت هر پارک در هر شاخص مشخص و ماتریس اولیه تصمیم‌گیری تشکیل شد. در مرحله بعد با استفاده از تکنیک فرآیند تحلیل سلسله‌مراتبی (AHP) وزن و اهمیت هر یک از شاخص‌های مورد مطالعه با بهره‌گیری از نظرات ۴۷ کارشناس تعیین گردید. در نهایت با استفاده از روش تصمیم‌گیری چند معیاره پرومته داده‌های ماتریس اولیه به منظور اولویت‌بندی پارک‌های منطقه مورد مطالعه از نظر شاخص‌های احساس امنیت مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

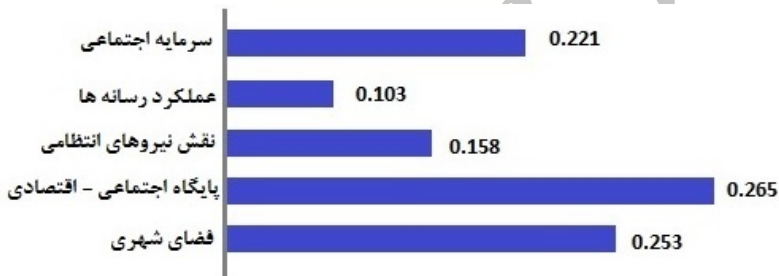
یافته‌های تحقیق

تعیین وزن شاخص‌ها با استفاده از (AHP)

فرآیند تحلیل سلسله‌مراتبی برای استخراج مقیاس‌های نسبی از مقایسه‌ی زوجی داده‌های گسسته و پیوسته استفاده می‌شود. این مقایسه‌ها ممکن است برای

اندازه گیری های واقعی به کار رود یا این که نشان دهنده وزن نسبی ترجیحات باشد (ساعتی^۱، ۲۰۰۴:۴۱۵).

در فرآیند تحلیل سلسله مراتبی، ابتدا معیارهای مسئله مورد مطالعه، به طور جداگانه و به صورت زوجی مقایسه شده و وزن نسبی هر کدام از آن ها نسبت به سایر معیارها مشخص می گردد. سپس وزن معیارها نیز نسبت به یکدیگر مورد سنجش قرار گرفته و با ترکیب آن ها، وزن نهایی معیارها تعیین می شود. در این پژوهش برای تعیین وزن و اهمیت هر یک از شاخص های احساس امنیت، ۴۷ پرسشنامه در قالب روش وزن دهی ۱ تا ۹ توماس ال ساعتی توسط کارشناسان و متخصصین صاحب نظر جمع آوری شد. سپس به دلیل تفاوت در مقایسات زوجی صورت گرفته توسط کارشناسان، از روش کوپلند^۲ برای ادغام مقایسات صورت گرفت. سپس وزن نسبی شاخص های مورد مطالعه محاسبه شد.

CR=0.06 < 0.1 ok

شکل (۲) وزن شاخص های احساس امنیت

نتایج تحقیق نشان داد که از میان شاخص های مورد مطالعه شاخص پایگاه اجتماعی - اقتصادی با وزن ۰/۲۶۵ و شاخص فضای شهری با وزن ۰/۲۵۳، دارای بیشترین اهمیت و شاخص عملکرد رسانه ها با وزن ۰/۱۰۳ دارای کمترین اهمیت نقش در بین شاخص های احساس امنیت قرار دارد. همچنین شاخص های نقش نیروهای انتظامی و سرمایه اجتماعی با اوزان ۰/۱۵۸ و ۰/۲۲۱ دارای اهمیت متوسطی هستند.

تشکیل ماتریس تصمیم گیری

به منظور تشکیل ماتریس تصمیم گیری، شاخص ها در ستون ها و گزینه ها در سطرهای ماتریس قرار می گیرند. سطر اول ماتریس تصمیم گیری به شاخص ها،

۱. Saaty

۲. Copeland

سطر دوم به وزن شاخص ها که با استفاده از فرآیند تحلیل سلسله مراتبی به دست آمده، سطر سوم به نوع شاخص ها (نشان دهنده حداکثری یا حداقلی شدن شاخص ها است) و سطر چهارم به نوع معیار تعمیم یافته که می تواند یکی از ۶ معیار موجود باشد، اختصاص دارد. در سایر سطرهای ماتریس گزینه های مورد مطالعه نوشته می شود. جدول (۳) ماتریس تصمیم گیری را نشان می دهد.

جدول (۳) ماتریس اولیه تصمیم گیری

شاخص	سرمایه اجتماعی	عملکرد رسانه ها	عملکرد نیروی انتظامی	پایگاه اجتماعی - اقتصادی	فضای شهری
نوع شاخص	Max	Max	Max	Max	Max
معیار تعمیم یافته	۳	۳	۳	۳	۳
نهیضت	۱۴۶	۱۲۱	۱۵۸	۲۲۷	۱۸۹
سرو (بالندری)	۲۱۷	۱۲۶	۱۶۴	۱۴۱	۱۷۵
آرامش	۱۸۶	۱۵۰	۲۲۵	۲۸۱	۲۴۲
بهشت	۱۴۵	۱۰۷	۱۴۱	۱۲۸	۱۸۳
صادقیه	۱۲۷	۱۳۵	۱۹۲	۲۵۴	۲۴۷
ارم	۱۵۵	۱۴۲	۱۶۷	۱۷۳	۱۵۹
بسیج	۱۷۲	۱۸۶	۱۳۴	۱۹۱	۲۵۴

منبع: یافته های تحقیق

محاسبه میزان تفاوت هر گزینه با سایر گزینه ها

در این مرحله باید بر اساس رابطه $d_j(a, b) = f_j(a) - f_j(b)$ میزان تفاوت هر یک از گزینه ها، در هر یک از شاخص ها نسبت به یکدیگر سنجیده می شود. $f_j(a)$ برابر نمره گزینه a در شاخص زام و $f_j(b)$ برابر نمره گزینه b در شاخص زاست. در اینجا با توجه اینکه جواب ها در محدوده ۰ الی ۲۰۰ قرار دارند، بنابراین d می تواند حداکثر برابر ۲۰۰ و حداقل برابر صفر باشد. البته باید توجه داشت که d برای شاخص های Max زمانی معنادار خواهد بود که $f_j(a) > f_j(b)$ باشد. این رابطه برای شاخص های Min برعکس است (سرایی و حسینی، ۱۳۹۳).

جدول (۴) میزان تفاوت هر محله با سایر محلات

گزینه	شاخص	سرمایه اجتماعی	فضای شهری	پایگاه اجتماعی - اقتصادی	عملکرد نیروی انتظامی	عملکرد رسانه ها
میزان تفاوت گزینه ۸۱ با سایر گزینه ها	سرو (بالندری)	۲۹	۰	۰	۰	۱۴
	آرامش	۰	۰	۳۳	۰	۴۷
	بهشت	۱	۱۴	۱۷	۰	۶
	صادقیه	۱۹	۰	۰	۰	۴۲
	ارم	۰	۰	۰	۰	۳۰
	بسیج	۰	۰	۲۴	۰	۳۶
میزان تفاوت گزینه ۸۲ با سایر گزینه ها	نهضت	۰	۵	۶	۱۴	۰
	آرامش	۰	۰	۳۹	۰	۳۳
	بهشت	۰	۱۹	۲۳	۱۳	۰
	صادقیه	۰	۰	۰	۰	۲۸
	ارم	۰	۰	۰	۰	۱۶
	بسیج	۰	۰	۳۰	۰	۲۲
میزان تفاوت گزینه ۸۳ با سایر گزینه ها	نهضت	۴۰	۲۹	۰	۵۴	۰
	سرو (بالندری)	۶۹	۲۴	۰	۴۰	۰
	بهشت	۴۱	۴۳	۰	۵۳	۰
	صادقیه	۵۹	۱۵	۰	۲۷	۰
	ارم	۳۱	۸	۰	۸	۰
	بسیج	۱۴	۰	۰	۰	۰

۰	۱	۰	۰	۰	نهضت	میزان تفاوت گزینه ۸۴ با سایر گزینه‌ها
۸	۰	۰	۰	۲۸	سرو (بالندری)	
۴۱	۰	۱۶	۰	۰	آرامش	
۳۶	۰	۰	۰	۱۸	صادقیه	
۲۴	۰	۰	۰	۰	ارم	
۳۰	۰	۷	۰	۰	بسیج	
۰	۲۷	۳۴	۱۴	۰	نهضت	میزان تفاوت گزینه ۸۵ با سایر گزینه‌ها
۰	۱۳	۲۸	۹	۱۰	سرو (بالندری)	
۵	۰	۶۷	۰	۰	آرامش	
۰	۲۶	۵۱	۲۸	۰	بهشت	
۰	۰	۲۵	۰	۰	ارم	
۰	۰	۵۸	۰	۰	بسیج	
۰	۴۶	۹	۲۱	۹	نهضت	میزان تفاوت گزینه ۸۶ با سایر گزینه‌ها
۰	۳۲	۳	۱۶	۳۸	سرو (بالندری)	
۱۷	۰	۴۲	۰	۰	آرامش	
۰	۴۵	۲۶	۳۵	۱۰	بهشت	
۱۲	۱۹	۰	۷	۲۸	صادقیه	
۶	۰	۳۳	۰	۰	بسیج	
۰	۶۴	۰	۶۵	۲۶	نهضت	میزان تفاوت گزینه ۸۷ با سایر گزینه‌ها
۰	۵۰	۰	۶۰	۵۵	سرو (بالندری)	
۱۱	۱۰	۹	۳۶	۰	آرامش	
۰	۶۳	۰	۷۹	۲۷	بهشت	
۶	۳۷	۰	۵۱	۴۵	صادقیه	
۰	۱۸	۰	۴۴	۱۷	ارم	

این مقدار از قرار دادن d_i در تابع برتری مربوط به هر شاخص به دست می آید.
در این تحقیق مقدار P در بازه ۰-۲۰۰ است.

۲۴۳

جدول (۵) میزان برتری هر گزینه با گزینه های دیگر

گزینه	شاخص	سرمایه اجتماعی	فضای شهری	پایگاه اجتماعی - اقتصادی	عملکرد نیروی انظمایی	عملکرد رسانه ها	
میزان تفاوت گزینه A1 با سایر گزینه ها	سرو (بالندری)	۱۴۵/۰	۰	۰	۰	۰/۰۷	
	آرامش	۰	۰	۱۶۵/۰	۰	۰/۲۳۵	
	بهشت	۰۰۵/۰	۰۷/۰	۰۸۵/۰	۰	۰۳/۰	
	صادقیه	۰۹۵/۰	۰	۰	۰	۲۱/۰	
	ارم	۰	۰	۰	۰	۱۵/۰	
	بسیج	۰	۰	۰/۱۲	۰	۰/۱۸	
میزان تفاوت گزینه A2 با سایر گزینه ها	نهضت	۰	۰/۰۲۵	۰/۰۳	۰/۰۷	۰	
	آرامش	۰	۰	۰/۱۹۵	۰	۰/۱۶۵	
	بهشت	۰	۰/۰۹۵	۰/۱۱۵	۰/۰۶۵	۰	
	صادقیه	۰	۰	۰	۰	۰/۱۴	
	ارم	۰	۰	۰	۰	۰/۰۸	
	بسیج	۰	۰	۰/۱۵	۰	۰/۱۱	
میزان تفاوت گزینه A3 با سایر گزینه ها	نهضت	۰/۲	۰/۱۴۵	۰	۰/۲۷	۰	
	سرو (بالندری)	۰/۳۴۵	۰/۱۲	۰	۰/۲	۰	
	بهشت	۰/۲۰۵	۰/۲۱۵	۰	۰/۲۶۵	۰	
	صادقیه	۰/۲۹۵	۰/۰۷۵	۰	۰/۱۳۵	۰	
	ارم	۰/۱۵۵	۰/۰۴	۰	۰/۰۴	۰	
	بسیج	۰/۰۷	۰	۰	۰	۰	

میزان تفاوت گزینه ۸۴ با سایر گزینه‌ها	نهضت	۰	۰	۰	۰/۰۰۵	۰
	سرو (بالندری)	۰/۱۴	۰	۰	۰	۰/۰۴
	آرامش	۰	۰	۰/۰۸	۰	۰/۲۰۵
	صادقیه	۰/۰۹	۰	۰	۰	۰/۱۸
	ارم	۰	۰	۰	۰	۰/۱۲
	بسیج	۰	۰	۰/۰۳۵	۰	۰/۱۵
میزان تفاوت گزینه ۸۵ با سایر گزینه‌ها	نهضت	۰	۰/۰۷	۰/۱۷	۰/۱۳۵	۰
	سرو (بالندری)	۰/۰۵	۰/۰۴۵	۰/۱۴	۰/۰۶۵	۰
	آرامش	۰	۰	۰/۳۳۵	۰	۰/۰۲۵
	بهشت	۰	۰/۱۴	۰/۲۵۵	۰/۱۳	۰
	ارم	۰	۰	۰/۱۲۵	۰	۰
	بسیج	۰	۰	۰/۲۹	۰	۰
میزان تفاوت گزینه ۸۶ با سایر گزینه‌ها	نهضت	۰/۰۴۵	۰/۱۰۵	۰/۰۴۵	۰/۲۳	۰
	سرو (بالندری)	۰/۱۹	۰/۰۸	۰/۰۱۵	۰/۱۶	۰
	آرامش	۰	۰	۰/۲۱	۰	۰/۰۸۵
	بهشت	۰/۰۵	۰/۱۷۵	۰/۱۳	۰/۲۲۵	۰
	صادقیه	۰/۱۴	۰/۰۳۵	۰	۰/۰۹۵	۰/۰۶
	بسیج	۰	۰	۰/۱۶۵	۰	۰/۰۳
میزان تفاوت گزینه ۸۷ با سایر گزینه‌ها	نهضت	۰/۱۳	۰/۳۲۵	۰	۰/۳۲	۰
	سرو (بالندری)	۰/۲۷۵	۰/۳	۰	۰/۲۵	۰
	آرامش	۰	۰/۱۸	۰/۰۴۵	۰/۰۵	۰/۰۵۵
	بهشت	۰/۱۳۵	۰/۳۹۵	۰	۰/۳۱۵	۰
	صادقیه	۰/۲۲۵	۰/۲۵۵	۰	۰/۱۸۵	۰/۰۳
	ارم	۰/۰۸۵	۰/۲۲	۰	۰/۰۹	۰

محاسبه $\pi(a, b)$

پس از محاسبه تمام P_j ها نوبت به محاسبه مجموع موزون برتری گزینه a نسبت به b که با $\pi(a, b)$ نشان داده می شود، بر اساس رابطه زیر می رسد.

مثال مقدار $\pi(1,4)$ برابر است با:
 $\pi(a, b) = \sum_{j=1}^k w_j p_j(a, b) \quad (\sum_{j=1}^k w_j = 1)$ در این رابطه w_j وزن شاخص زام است. به عنوان

$$\pi(1,2) = 0.005 * 0.221 + 0.0 * 0.103 + 0.085 * 0.158 + 0 * 0.265 + 0.0 * 0.253 = 0.029$$

جدول (۶) میزان مجموع موزون برتری گزینه ها

$\pi(1,2) = 0.049$	$\pi(1,3) = 0.085$	$\pi(1,4) = 0.029$	$\pi(1,5) = 0.074$	$\pi(1,6) = 0.038$
$\pi(1,6) = 0.0645$	$\pi(2,1) = 0.025$	$\pi(2,3) = 0.072$	$\pi(2,4) = 0.045$	$\pi(2,5) = 0.035$
$\pi(2,6) = 0.020$	$\pi(2,7) = 0.051$	$\pi(3,1) = 0.130$	$\pi(3,2) = 0.0141$	$\pi(3,4) = 0.1327$
$\pi(3,5) = 0.108$	$\pi(3,6) = 0.0489$	$\pi(3,7) = 0.015$	$\pi(4,1) = 0.0013$	$\pi(4,2) = 0.041$
$\pi(4,3) = 0.064$	$\pi(4,5) = 0.065$	$\pi(4,6) = 0.030$	$\pi(4,7) = 0.0434$	$\pi(5,1) = 0.0698$
$\pi(5,2) = 0.055$	$\pi(5,3) = 0.0592$	$\pi(5,4) = 0.089$	$\pi(5,6) = 0.019$	$\pi(5,7) = 0.0458$
$\pi(6,1) = 0.0888$	$\pi(6,2) = 0.095$	$\pi(6,3) = 0.0546$	$\pi(6,4) = 0.109$	$\pi(6,5) = 0.074$
$\pi(6,7) = 0.0033$	$\pi(6,1) = 0.147$	$\pi(6,2) = 0.157$	$\pi(6,3) = 0.052$	$\pi(6,4) = 0.153$
$\pi(6,5) = 0.132$	$\pi(6,7) = 0.065$			

محاسبه مجموع π گزینه ها

پس از محاسبه همه مقادیر $\pi(1,4)$ مجموع π برای همه گزینه ها به دست می آید.

$$\sum \pi(1, x) = \pi(1,2) + \pi(1,3) + \pi(1,4) + \pi(1,5) + \pi(1,6) + \pi(1,7)$$

$$\sum \pi(x, 1) = \pi(2,1) + \pi(3,1) + \pi(4,1) + \pi(5,1) + \pi(6,1) + \pi(7,1)$$

جدول (۷) مجموع π گزینه‌ها

$\sum \pi(1,x) = 0.341$	$\sum \pi(x,1) = 0.463$	$\sum \pi(2,x) = 0.251$
$\sum \pi(x,2) = 0.54$	$\sum \pi(3,x) = 0.583$	$\sum \pi(x,3) = 0.389$
$\sum \pi(4,x) = 0.246$	$\sum \pi(x,4) = 0.564$	$\sum \pi(5,x) = 0.338$
$\sum \pi(x,5) = 0.491$	$\sum \pi(6,x) = 0.456$	$\sum \pi(x,6) = 0.222$
$\sum \pi(7,x) = 0.709$	$\sum \pi(x,7) = 0.254$	

محاسبه Φ^+ و Φ^-

جریان اولویت‌بندی مثبت Φ^+ نشان می‌دهد که هر گزینه نسبت به سایر گزینه‌ها به چه میزان اولویت دارد. جریان اولویت‌بندی منفی Φ^- نیز نشان می‌دهد که دیگر گزینه‌ها به چه اندازه در یک گزینه خاص برتری دارند. بنابراین بزرگ‌ترین $\Phi^+(a)$ و کوچک‌ترین $\Phi^-(a)$ بهترین گزینه‌ها هستند. به منظور محاسبه مقدار Φ^+ و Φ^- از رابطه زیر استفاده می‌شود (شکوهی و حسینی، ۱۳۹۴:۱۴۹).

$$\Phi^-(a) = \frac{1}{n-1} \left[\sum_{x \in A} \pi(x,a) \right]$$

$$\Phi^+(a) = \frac{1}{n-1} \left[\sum_{x \in A} \pi(a,x) \right]$$

جدول (۸) مقادیر محاسبه شده Φ^+ و Φ^-

نام پارک	Φ^+	Φ^-
نهضت	۰.۰۵۶۸	۰.۰۷۷۲
سرو (بالندری)	۰.۰۴۱۷۹	۰.۹۰۰۶
آرامش	۰.۰۹۷۱۸۴	۰.۶۴۸۹
بهشت	۰.۴۱۰۲۷	۰.۹۴۰۹۸
صادقیه	۰.۰۵۶۴۷	۰.۰۸۱۸۶

۰,۰۳۷۰۹	۰,۰۷۶۰۵	ارم
۰,۰۴۲۴۱	۰,۱۱۸۲۷	بسیج

محاسبه Φ و اولویت بندی نهایی

به منظور اولویت بندی نهایی پارک های مورد مطالعه از نظر شاخص های احساس امنیت باید جریان خالص اولویت بندی بیرونی را بر اساس رابطه $\Phi(a) = \Phi^+(a) - \Phi^-(a)$ محاسبه کرد که نشان دهنده میزان قدرت هر گزینه نسبت به سایر گزینه ها است. در این حالت هر چه میزان Φ بالاتر باشد، نشان دهنده وضعیت مناسب تر آن پارک از نظر شاخص های احساس امنیت است. جدول (۹) نتایج حاصل از محاسبه جریان خالص اولویت بندی بیرونی پارک های مورد مطالعه را نشان می دهد.

جدول (۹) اولویت بندی نهایی پارک های مورد مطالعه

رتبه	اولویت بندی نهایی	نام پارک
۴	۰,۰۲۰۳۹-	نهضت
۶	۰,۰۴۸۲۶-	سرو (بالندری)
۳	0.032294	آرامش
۷	-0.05307	بهشت
۵	-0.02539	صادقیه
۲	0.038956	ارم
۱	0.075863	بسیج

منبع: محاسبات نگارندگان

نتایج تحقیق نشان داد که پارک بسیج و پارک ارم به ترتیب با میزان $\Phi = 0.075$ و $\Phi = 0.038$ در رتبه های اول و دوم و پارک بهشت با $\Phi = 0.053$ در رتبه آخر و پارک های آرامش، نهضت، صادقیه و سرو (بالندری) در شرایط متوسطی از نظر احساس امنیت قرار دارند.

بحث و نتیجه گیری

فضاهای شهری در صورتی که بتوانند برای شهروندان احساس امنیت را به همراه

آورند، می‌توانند نقش مؤثری در ارتقای سطح کیفیت زندگی ساکنین شهرها داشته باشند. از این رو توجه به وضعیت احساس امنیت در پارک‌های شهری به عنوان بخشی از فضاهای شهری که نقش مؤثری در آرامش روحی و روانی شهروندان دارند، به ویژه در مناطق حاشیه‌نشین شهرها که دارای مسائل و مشکلات فراوانی زمینه‌های کالبدی، اجتماعی، اقتصادی، امنیتی هستند، حائز اهمیت ویژه‌ای است. بر این اساس در این پژوهش به مطالعه احساس امنیت در پارک‌های منطقه چهارم که یکی از مناطق حاشیه‌نشین شهر مشهد می‌باشد، پرداخته شده است. احساس امنیت مقوله‌ای پیچیده بوده که تحت تأثیر عوامل مختلفی از جمله ویژگی‌های فردی، اجتماعی، اقتصادی و... قرار دارد، از این رو به منظور سنجش آن در فضاهای شهری باید ضمن در نظر گرفتن وزن و اهمیت هر شاخص نسبت به دیگر شاخص‌ها، تمامی شاخص‌های مورد تحقیق برای تعیین وضعیت منطقه در کنار یکدیگر قرار گیرند تا از این طریق بتوان به تصویری نسبتاً جامع از شرایط فضاهای شهری پی برد که این امر ضرورت کاربرد تکنیک‌های نوین تصمیم‌گیری که در این تحقیق مورد توجه قرار گرفته را بیان می‌کند. نتایج حاصل از این تحقیق نشان داد که شاخص پایگاه اجتماعی - اقتصادی با زیر معیارهای درآمد، مسکن و نوع فعالیت و شاخص فضای شهری با دو زیر شاخص محیط فیزیکی و اجتماعی بیشترین اهمیت و شاخص عملکرد رسانه‌ها کمترین اهمیت را در بین شاخص‌های مورد مطالعه دارند. بر این اساس می‌توان نتیجه گرفت عواملی همچون درآمد، نوع مسکن به همراه شکل کالبدی و فیزیکی و ساختار اجتماعی فضاها و محیط‌های شهری می‌تواند در احساس امنیت افراد به ویژه در پارک‌ها نقش بسزایی داشته باشد. همچنین نتایج تحقیق نشان داد که پارک بهشت از نظر شاخص‌های مورد مطالعه نسبت به سایر پارک‌های منطقه در شرایط نامناسبی قرار دارد و پارک بسیج منطقه ۴ شهر مشهد بهترین پارک این منطقه از نظر شاخص‌های احساس امنیت مطالعه شده در این تحقیق است که از جمله دلایل این امر می‌توان به قرارگیری کاربری‌های فرهنگی همچون سالن مطالعه در این فضا، قابل رؤیت بودن فضا و حضور نگهبانان در فضای پارک اشاره کرد. به طور کلی نتایج گویای سطوح متفاوت احساس امنیت در پارک‌های منطقه ۴ شهر مشهد است. همچنین بررسی روش و نتایج این تحقیق با نتایج تحقیق سایر محققان گویای آن است که روش انجام این تحقیق با روش تحقیقات موسوی و همکاران (۱۳۸۸)، نبوی و همکاران (۱۳۸۹)، احسانی فرد (۱۳۹۲) و غفاری و شیرعلی (۱۳۹۵) که با استفاده از روش‌های آماری به بررسی احساس امنیت پرداخته‌اند، به لحاظ روشی متفاوت است.

همچنین نوع شاخص های به کار رفته در این تحقیق با تحقیق احسانی فرد (۱۳۹۲) و زندگی آبادی و زنگنه (۱۳۹۰) همخوانی داشته و با تحقیق نبوی و همکاران (۱۳۸۹) متفاوت است. در این تحقیق پایگاه اجتماعی - اقتصادی مهم ترین شاخص احساس امنیت شناسایی شد که از این نظر با تحقیق موسوی و همکاران (۱۳۸۸) و (لی و همکاران، ۲۰۱۴) همخوانی دارد. با توجه به وضعیت پارک های مورد مطالعه و سایر پارک های شهر مشهد پیشنهادهایی به شرح ذیل ارائه می گردد:

۱. استقرار کانکس های پلیس در محدوده پارک های مورد مطالعه به ویژه در محدوده پارک های ارم (پنج تن ۴۵) و سرو (بلوار طبرسی شمالی)؛
۲. استفاده از گشت های سیار انتظامی و دوربین های مدار بسته در داخل پارک ها؛
۳. بهره گیری از رویکرد C.P.T.E.D (پیشگیری از جرایم از طریق طراحی کالبدی) همچون تقویت فضاهای فرهنگی - اجتماعی، کنترل دسترسی ها، بهره گیری از رویکرد شهرسازی مشارکتی و غیره، می توان به عنوان مرحله ای مهم در ایجاد کاهش ظرفیت های جرم خیزی در فضاهای عمومی به ویژه پارک ها در نظر گرفت؛
۴. روشن سازی معابر و فضاهای درون پارک به ویژه در پارک آرامش (حد فاصل پنج تن و التیمور) و صادقیه (گلشهر)؛
۵. باز تأکید بر مسئله هویت شهری و احساس هویت و تعلق به فضا ضمن آنکه می تواند باعث کاهش جرایم شود، می تواند نقش مؤثری در کاهش رفتارهای وندالیستی و پرخاشگرانه که در سطوح مختلف شهری احساس ناامنی را افزایش می دهد، داشته باشد؛
۶. توجه سیاستمداران و سازمان های ذی ربط به مسئله اشتغال جوانان که می تواند یکی از راه حل های بسیار مؤثر در کاهش وقوع جرایم و نتیجتاً افزایش احساس امنیت شهروندان باشد؛
۷. توجه به مؤلفه های منظر شهری از جمله خوانایی و ادراک بصری در روند طراحی پارک ها می تواند نقش سازنده ای در ایجاد محیطی مطلوب ایفا کند. طراحی فضاهای خوانا و قابل تشخیص، استفاده از علائم راهنما، نشانه ها و عناصر مطلوب بصری در کنار بهره گیری از کالبد مناسب افزایش علاقه و احساس امنیت در محیط را برای شهروندان به همراه دارد؛
۸. بازسازی و بهسازی محلات مناطق فرسوده و قدیمی شهری و رعایت اصول نوین برنامه ریزی شهری و شهرسازی در این محلات.

منابع

- احسانی فرد، علی اصغر، حمیدرضا شعاعی و کیانا مالکی شجاع، (۱۳۹۲)، ارزیابی میزان احساس امنیت شهروندان در شهرهای جدید، مورد پژوهی: شهر جدید اشتهارد، فصلنامه مدیریت شهری، شماره ۳۱.
- احمدی، حبیب و گلمراد مرادی و زهره آذرگون، (۱۳۸۶)، بررسی رابطه بین مشارکت مردمی و احساس امنیت اجتماعی مورد مطالعه شهر اسلام آباد غرب، فصلنامه توسعه انسانی، دوره اول، شماره ۴.
- بحرینی، سید حسن، (۱۳۷۷)، فرآیند طراحی شهری، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
- بوزان، باری، (۱۳۸۷)، مردم دولت ها هراس ترجمه پژوهشکده مطالعات راهبردی چاپ اول
- تیموری، راضیه، شهریور روستایی، اصغر زمانی و محسن احد نژاد، (۱۳۸۹)، ارزیابی تناسب مکانی فضایی پارک های شهری با استفاده از GIS، مجله فضای جغرافیایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهر، سال دهم، شماره ۳۰.
- جیکوبز، جین، (۱۳۸۶)، مرگ و زندگی شهرهای بزرگ آمریکایی، ترجمه حمیدرضا پارسی و آرزو افلاطونی، تهران.
- زنگی آبادی، علی و مهدی زنگنه، (۱۳۹۰)، سنجش احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان شهرهای کوچک و مرزی (مطالعه موردی: شهر خواف)، فصلنامه دانش انتظامی، سال سیزدهم شماره ۱.
- ساروخانی، باقر و شراره مهدی زاده، (۱۳۸۴)، تلویزیون، مخاطب و نگرش، مجله جامعه شناسی ایران، انتشارات آگاه، دوره ششم، شماره ۴.
- ساروخانی، باقر و منیژه نویدنیا، (۱۳۸۵)، بررسی امنیت اجتماعی خانواده و محل سکونت در تهران، مجله اینترنتی فصل نو، سال دوم.
- سازمان پارک ها و فضای سبز شهر مشهد، (۱۳۹۰).
- سگرایی طبقه، محمود، (۱۳۷۷)، سیاست های شهری در پیشگیری از جرایم، تهران، دانشگاه تربیت مدرس.
- سرایی، محمدحسین و سید مصطفی حسینی، (۱۳۹۳)، کاربرد تکنیک های نوین تصمیم گیری چندمنظوره در برنامه ریزی شهری و منطقه ای، انتشارات دانشگاه یزد.
- شیبانی، مهدی، (۱۳۷۵)، توسعه همگون پارک و فضای سبز شهری، انتشارات سازمان پارک ها و فضای سبز شهر تهران، جلد اول.

- شکوهی، محمد اجزا و سید مصطفی حسینی، (۱۳۹۴)، سنجش شاخص های توسعه پایدار محله ای در شهر مشهد با استفاده از روش PROMETHEE، فصلنامه شهر پایدار، دوره ۲، شماره ۱.
- صالحی، اسماعیل، (۱۳۸۷)، ویژگی های محیطی فضاهای شهری امن، تهران، مرکز مطالعاتی و تحقیقاتی و معماری.
- غفاری، غلامرضا و ابراهیم شیرعلی، (۱۳۹۵)، بررسی وضعیت نشاط اجتماعی در بین شهروندان و رابطه آن با احساس امنیت اجتماعی (نمونه موردی جوانان ۱۸-۲۹ شهر تهران)، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، شماره ۴۵.
- قربانی، رسول، (۱۳۸۷)، ارزیابی کمبود پارک در مناطق شهری تبریز با استفاده از روش سرانه پارک و روش بافرینگ، دو فصلنامه صفا، سال هفدهم، شماره ۴۷.
- گیدنز، آنتونی، (۱۳۷۶)، جامعه شناسی، ترجمه منوچهر صبوری، تهران، نشر نی.
- لقای، حسنعلی، (۱۳۷۲)، برنامه ریزی و طراحی فضای سبز شهری، فصلنامه علمی فضای سبز، شماره ۶.
- مجنونیان، هنریک، (۱۳۷۴)، مباحثی پیرامون پارک ها، فضای سبز و تفرجگاه ها، انتشارات سازمان پارک ها و فضای سبز شهر تهران.
- محمدی، جمال، مصطفی محمدی و منصور ابافت یگانه، (۱۳۸۶)، ارزیابی کیفی نقش فضاهای سبز شهری و بهینه سازی استفاده شهروندان از آن در شهرکرد، مجله محیط شناسی، سال سی و سوم، شماره ۴۴.
- موسوی، میر نجف، حسن حکمت نیا و حمیدرضا احمدی درینی، (۱۳۸۸) شهرنشینی و امنیت، بررسی میزان و عوامل مؤثر بر احساس امنیت شهروندان مطالعه موردی شهر مراغه، پیک نور، سال هفتم، شماره ۳.
- نبوی، سید عبدالحسین، علی حسین زاده و سیده هاجر حسینی، (۱۳۸۹)، بررسی عوامل اقتصادی و اجتماعی مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی، جامعه شناسی کاربری (مجله پژوهشی علوم انسانی دانشگاه اصفهان)، دوره ۲۱، شماره ۴.
- وارثی، حمیدرضا، جمال محمدی و احمد شاهبوندی، (۱۳۸۷)، مکان یابی فضای سبز شهری با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی، مجله جغرافیا و توسعه ناحیه ای، شماره ۱۰.
- Brans, J.P., Macharis, C., Kunsch, P.L., Chevalier, A., Schwaninger, M., 1998, combining multicriteria decision aid and system dynamics for the control of socio-economic processes. An iterative real-time procedure;

- European Journal of operational research, Vol.109, pp 441-428.
- Bedenbaugh, C., 2003. Measuring Fear of Crime On Campus: A Study of an Urban University; A Thesis Submitted to the Graduate Faculty of the Louisiana State University and Agricultural and Mechanical College in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Arts in The Department of Sociology ,B.S., University of Louisiana at Lafayette, 1992, August 2003.
 - Bilgin, p., 2003. Individual and Societal Dimensions of Security, Bilkent university Turkey, Department of International Relation, International Studies Review 5, PP 222 – 203.
 - Bucht, E., 1997. Public parks in Sweden 1960–1860: the planning and design discourse. Ph.D. Thesis, Swedish University of Agricultural Sciences, Alnarp.
 - Carmona, Catthew. & Heath, Ttim. & Oc, Taner. & Ttiesdell Steven., 2003. Public Places, Urban Spaces, Architectural Press”, New York, Paris.
 - Chiesura, A., 2004. The role of urban parks for the sustainable city, Landscape and Urban Planning 138–129 ,68.
 - Ferguson, Kritstin M. & Chales H. Mindel., 2007. Modeling Fear of Crime in Dallas Neighborhoods: A Test of Social Capital Theory, Crime & Delinquency, Volume 53, Number 2, Aapril 349-322 ,2007.
 - Gaston, K.J., Warren, P.H., Thompson, K., Smith, R.M., 2005. Urban domestic gardens (IV): the extent of the resource and its associated features. Biodivers.Conserv. 3349–3327 ,14.
 - Howard, J., 1990. Fear of crime, Society of Alberta, www.elsevier.com.
 - Li, Hong, Zhang, Q., Tang, D., Lei, Q.,2014. Measurement feel secure location in Birmingham, England, journal of Emotion, Space and Society, Volume 13, May 2014, Pages 23-18.
 - Milman, A., 1991. The role of theme parks as a leisure activity for local communities, Journal of travel research, 16-11 :(3) 29.
 - Muderrso, Lo. H., Dem. R. Z., 2004. The Relationship Between Perceived and Safety in Urban Recreation.
 - Putnam, R., 2000. Bowling Alone: The collapse and Revivaol of American

Community; New York; Simon & Schuster.

- Racula, C., Gina, S., 2008. Theme Park- the main concept of tourism industry development, (www.themeparkinsider.com).
- Saaty, T. L., 2004. Fundamentals of the analytic network process – Dependence and feedback in decision-making with a single network, Journal of Systems Science and Systems Engineering: pp. 35-1.
- Wearver, O., 2000. “Societal Security”: <http://www.Ciaonet.Org/book/hall/hall01.Html>, 2000.